

نمایشی از جلوه‌های فرهنگ و هنر ایران در پاریس

شاهنامه ورق ورق شده!

کاتالوگ فرانسوی ریشار دربارۀ نمایشگاه کتب فارسی مصور در کتابخانه ملی فرانسه در ۲۳۹ صفحه رنگی به چاپ رسیده است و شامل یک مقدمه و چندین بخش تحلیلی در معرفی نگارگری و مکاتب گوناگون آن در ۱۵۸ فیش دربارۀ هر یک از آثار به نمایش گذاشته شده است. کهن‌ترین اثر معرفی شده بخشی از قرآن کریم به خط کوفی است که به پایان سده پنجم (حدود ۱۱۰۰ میلادی) نسبت داده شده و جدیدترین آن گل و مرغیست (بلبل، شاخ ترگس و پروانه) از شفیع عباسی که به توسط ژان اوتر در سالهای ۲۹- ۱۷۳۷ (۲۵۷ پیش) در اصفهان خریداری شده و ده سال بعد به سال ۱۷۴۷ به کتابخانه هدیه شده است. یک تک ورق مصور هم نظر به اهمیت آن بطور استثناء از موزه لوور

توجه برخی در ایران در اواخر رژیم گذشته به «هنر قاجار» هر چند که به تشکیل مجموعه‌های خوبی در موزه نگارستان و رضای عباسی انجامید، ولی این امر هم ناشی از چشم و همچشمی طبقات مرفه جامعه بود که آن هم با پایان دوران پهلوی پایان گرفت.

نگاهی گذرا به انتشارات هنری عدم عمق آن حرکت را نه تنها در مورد نقاشی و برای دوره ذکر شده بلکه در تمام سطوح از نقاشی تا معماری به روشنی نشان می‌دهد. تنها در سال گذشته و فقط در مورد نقاشی جدا از کاتالوگ نمایشگاه کتابخانه ملی فرانسه که آقای فرانسویس ریشار در فرانسه نوشته دو کتاب بسیار پر ارزش دیگر چه از نظر محتوای پژوهشی و چه چاپ، یکی در انگلیس به قلم خانم شیلکانبی و دیگری در آمریکا به خامه خانم

در شماره پیش نوشتیم نمایشگاهی از کتب خطی مصور ایران (کتابهای نفیسی که همراه مینیاتورهای ارزشمند است) در پاریس گشایش یافته، و وعده کردیم در این شماره از نمایشگاه که سه ماه (تا دهم اسفند) ادامه خواهد داشت و مورد استقبال غیرمتظره فرانسویان قرار گرفته گزارشی ارائه دهیم. این گزارش را که بسویله یکی از پژوهشگران ایرانی مقیم فرانسه تهیه شده، ذیلاً مطالعه می‌فرمائید.

●●●

از: شهریار عدل

نمایشگاه بزرگ دست نویسه‌های فارسی مصور کتابخانه ملی فرانسه در پاریس به همت آقای فرانسویس ریشار کارشناس والا و کتابدار کتب فارسی کتابخانه ملی فرانسه (وی را نباید با آقای یان ریشار استاد دانشگاه و مورخ یکی و حتی هم خانواده دانست) در تالار وزین مازارین کتابخانه ملی تشکیل شده است.

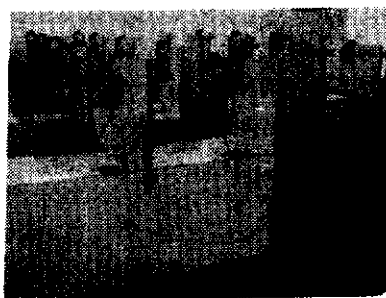
به این نمایشگاه «فَرّ و شکوهی پارسی» نام داده شده که به زبانهای اروپائی جایز است، اما چون در آن آثار هندو و ورارود و غیره هم در معرض دید قرار دارد ما ایرانیها بهتر است آن را «جهان فرهنگی ایران» بخوانیم، زیرا تمام قلمروی مورد نظر و به خصوص قلمروی زبان فارسی را در بر گرفته است.

از نظر زمانی، کتب و برگهای مصور سده‌های ششم (۱۲ میلادی) تا یازدهم (۱۷ میلادی) به ترتیب تاریخی در این مجموعه به نمایش درآمده است. سبب پایان گرفتن به سده یازدهم (۱۷ میلادی) نه بی‌ارزش بودن آثار قرون بعدی، بلکه فقر کتابخانه ملی فرانسه و علی‌الاصول کتابخانه‌های فرنگستان و حتی ایران در زمینه آثار اواخر دوره صفوی، زند و قجر است. باید توجه داشت که از هنگام تشکیل تدریجی مجموعه‌های بزرگ غربی در سده‌های گذشته، و به خصوص در قرن نوزدهم میلادی تا اوایل قرن کنونی، و حتی تا نزدیک به چهل سال پیش، فرنگیها ارزشی برای آثار اواخر دوره صفوی به بعد قایل نبودند و ایرانیان هم از پایان دوره ناصری به بعد ارزشی راستین به این مهم ندادند و دید خود را هر روز بیشتر ناخودآگاه بر برداشتی سطحی از داده‌های غربی استوار کردند.

ماریانا شریو سیسون دربارۀ نقاشی در ایران منتشر گردیده که نظر آنها، و به خصوص کتاب خانم سیسون از زمان قاضی احمد قمی - چهارصد سال پیش - تاکنون در ایران نظیر نداشته است! البته از «احوال و آثار خوشنویسان»، که اثری بی‌همتا از مرحوم بیانی است، و همچنین از «احوال و آثار نقاشان قدیم ایران» آقای کریم‌زاده باید یاد کرد، ولی اولی دربارۀ سرگذشت و آثار خطاطان است و دومی چاپ انگلیس. کتاب دانشمند گرامی آقای ذکاء هم در مرحله صحافی است و نمی‌دانیم در کدام چاپخانه سالهاست به گوشه‌ای افتاده است.

شرکت کتاب و نوار زبان سرا

نماینده رسمی و انحصاری دانشگاه آکسفورد در سراسر ایران

مرکز فروش کتاب، نوار و فیلم‌های آموزشی زبان در تهران و شهرستانها
مرکز توزیع عمده محصولات فرهنگی به فروشگاهی عرضه محصولات فرهنگی با مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی سازنده لابراتوارهای زبان برای مراکز دانشگاهی و آموزشی با تجربه چند ساله

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، اول خیابان وصال
شیرازی، شماره ۲۷، طبقه سوم.
تلفن: ۶۴۶۲۱۵۲ - ۶۴۶۲۶۱۲ - ۶۴۶۲۱۵۲ فاکس: ۶۴۶۲۱۵۲

و چه «شاهنامه شاهی» به نام سودجویانی که سعی در تخریب آن آثار داشته‌اند (یعنی دموت عتیقه فروش و هوتون) شناخته شده و نه به نام خود اثر و یا به نام کسانی که آن را به وجود آورده‌اند!

● کتابخانه ملی فرانسه دارای ۲۱۸۱ دستنویس به زبان فارسی است که ۳۸۸ عدد از آنها از نزدیک به سید سال پیش (یعنی پیش از سال ۱۷۲۹ میلادی که تاریخ تدوین اولین فهرست کتب است) در کتابخانه

پادشاهان فرانسه جای داشته است. از مجموع ۲۱۸۱ دستنویس به زبان فارسی، تعداد ۶۲۰ نسخه بیش و کم مذهب است و بسیاری مصور و دارای مجالس نقاشی.

از مهمترین و زیباترین کتبی که از این مجموعه به کوش آقای ریشار در کتابخانه ملی در پاریس به نمایش درآمده می‌توان از آثار زیر یاد کرد: تاریخ جهانگشای جویی مورخ ۱۶۸۹/۱۲۹۰ میلادی به خط رشید خوانی با دو مجلس خوب؛ معراج نامه به خط اویغوری منسوب به هرات در اواسط سده ۱۵/۸ میلادی که مجالس بی‌همتای آن معراج حضرت رسول (ص) را به قلم تخیل به تصویر درآورده است؛ یک جُنگ متعلق به اواخر سده ۹ یا منتخباتی از جامی، حسین باقرا و دیگر شاعران که دارای ۲۳ مجلس است که همگی

قرض گرفته شده و به نمایش در آمده است. آن تک ورق که مجلس «رزم فرامرز با شاه کابلستان» را نشان می‌دهد به «شاهنامه بزرگ ایلخانی» معروف و به دموت تعلق داشته است که در اوایل سده کنونی به توسط همین دموت عتیقه فروش ورق به ورق شد و هر نقاشی آن به کسی فروخته شد و اصل کتاب هم که در آن زمان ارزش مالی نداشت به دور انداخته شد، به عبارت دیگر دموت بر این شاهنامه بسیار نفیس آن بلائی را آورد که هوتون رئیس سابق موزه متروپولتن نیویورک می‌خواست بر «شاهنامه شاهی» شاه طهماسب بیاورد که خوشبختانه با دخالت دولت ایران و معاوضه اخیر آن دستنویس با تابلوی «زن سوم» دو کونینگ تا حدود زیادی بلا به خیر گذشت و شاهنامه به ایران بازگردانده شد. عجیب است که این

منتسب به بهزاد می‌باشد و یکی (خیام و تنگ می در دست) رقم او را دارد؛ مخزن الاسرار نظامی متعلق به نیمه قرن دهم که از نقش آفریننده بخارا در تولد نقاشی مغلول هند پرده برمی‌دارد؛ خمسه نظامی از نیمه سده دهم، کار کابل، که دو نگاره از کهن ترین تصاویر همایون [پادشاه هند] و فرزند خردسالش اکبر را در بردارد؛ تک ورق با تصویر مجلسی در صحرا به رقم محمدی مربوط به نیمه دوم سده دهم؛ قصص القران یا قصص الانبیا با مجلسی بدیع از عصا افکندن حضرت موسی (ع) با رقم «مشقه آقا رضا» متعلق به پایان سده دهم، و بالاخره دو دستنویس از مکتب اصفهان قرن یازدهم (۱۷ میلادی)، یک نسخه «سوز و گداز» از نوائی با مجلسی بسیار زیبا از خودسوزی در هند و یک خمسه نظامی (مورخ ۱۶۰۰/۱۶۵۰ میلادی) که از نظر انتخاب رنگها (بخصوص قهوه‌ای) به چشم نا آشنا می‌آید.

● در پایان لازم به یاد آوریست که همزمان، ولی در موزه لوور پاریس، یک نمایشگاه جالب موقت دیگر که به کاوشها و یافته‌های باستان شناس بزرگ فرانسوی ژاک دومورگان در شوش صد سال پیش اختصاص دارد برپاست (۱۹ اکتبر ۱۹۹۷ تا ۵ ژانویه ۱۹۹۸). این نمایشگاه جدا از تالارهای نوی «موزه لوور بزرگ» است که در اوایل پائیز امسال افتتاح شد و تمدن ایران از هزاره پنجم پیش از میلاد تا پایان دوره ساسانی را در بر می‌گیرد. ناگفته نماند که کاتالوگ مربوط به نمایشگاه ژاک دومورگان، که زیر نظر خانم شوالیه تحریر یافته، جدا از خاطرات ژاک دومورگان است که آن هم همین پائیز ولی به همت خانم ژونه از زیر چاپ بیرون آمده است. پس از خاطرات ژان پرو (آخرین مدیر باستانشناسی فرانسه در ایران تا انقلاب)، این دومین خاطرات یک باستانشناس است که در چند ماه گذشته انتشار می‌یابد.

بھی ترابر

شرکت حمل و نقل بین‌المللی
«با مسئولیت محدود»

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، بین ولیعصر و حافظ، شماره ۱۶۵، طبقه ۲، شماره ۷

تلفن: ۶۴۰۷۱۳۸ - ۶۴۹۳۴۶۵ فاکس: ۶۴۰۶۶۷۸

مؤسسه آتش نشان

خدمات: آتش نشان
لوازم آتش‌نشانی و لیمتی، شارژ سیستم اعلام حریق حفاظت فردی

تولیدکننده: اتصالاته و شیرهای آتش‌نشانی دستگاههای کف‌ساز

نشانی: میدان انقلاب، خیابان آزادی، بعد از جمال‌زاده، خیابان ولعصر، پلاک ۱۶۰، کد ۱۴۱۹۸
تلفن: ۵۱ - ۶۴۳۶۲۵۰ فاکس: ۶۴۳۶۲۵۱

عضو اتحادیه ماشین‌ساز و فنر تراش تهران